

Jubileusz prof. Czesława Pawła Dutki

We wtorek, 28 lutego 2006 r., w palmiarni uniwersyteckiej, przy al. Wojska Polskiego 69, odbyło się nadzwyczajne, uroczyste posiedzenie Rady Instytutu Filologii Polskiej z okazji jubileuszu 70-lecia urodzin prof. Czesława P. Dutki. Dyrektor Instytutu Filologii Polskiej – prof. Marian Sinica powitał Jubilata, przybyłych na uroczystość gości: Dziekana Wydziału Humanistycznego prof. Wojciecha Strzyżewskiego, członków Rady Instytutu, pracowników Zakładu Teorii Literatury, którego założycielem i kierownikiem był szanowny Jubilat, pracowników innych Zakładów IFP oraz przyjaciół Profesora.

W pierwszej części spotkania laudację na cześć Jubilata wygłosił prof. Marian Sinica. W swoim wystąpieniu Dyrektor IFP podkreślił rangę zasług Profesora dla nauki polskiej i zielonogórskiej uczelni; w imieniu własnym, członków Rady Instytutu oraz wszystkich pracowników polonistyki zielonogórskiej podziękował za działalność naukową i dydaktyczną pełnioną na naszej uczelni. Prowadzący uroczystość wspominał również o pozauczelnianych formach działalności Jubilata (np. przewodniczenie w lubuskim Komitecie Regionalnym Olimpiad Języka i Literatury Polskiej, prowadzenie warsztatów pisarstwa kreatywnego w Zielnej Górze), dzięki którym Profesor utrwalił swe miejsce w pejzażu kulturowym naszego miasta. Serdeczne podziękowania w imieniu JM Rektora – prof. Czesława Osękowskiego i własnym wyraził Dyzkan Wydziału – prof. Wojciech Strzyżewski. Dostojny Jubilat wzruszonym głosem dziękował współpracownikom, przyjaciołom za wspólne lata pracy.

W drugiej części (artystycznej) odbył się koncert w wykonaniu wokalistki Bogumiły Tarasiewicz – Ciesielskiej z Wydziału Artystycznego UZ; wiersze dedykowane Profesorowi recytowała aktorka Teatru Lubuskiego Tatiana Kołodziejaska.

Po wykonaniu zdjęć pamiątkowych Jubilata i Jego goście zostali zaproszeni na poczęstunek. W ten sposób uroczystość dobiegła końca.

Krzysztof Marcinkowski

PROFESOR CZESŁAW PAWEŁ DUTKA

Czesław P. Dutka urodził się 30 stycznia 1936 roku. Studia polonistyczne rozpoczął na Uniwersytecie Wrocławskim w 1960 r., po ukończeniu których pracował w Kłodzku jako nauczyciel szkół średnich (lata 1965 – 1975). Lekcje języka polskiego prowadzone przez Profesora w kłodzkich liceach były często, z wielkim pożytkiem dla uczniów, urozmaicane niezwykle spotkaniami ze znanymi i wybitnymi literatami oraz krytykami literackimi (Adam Ważyk, Mieczysław Jastrun), którzy ukazywali młodzieży szkolnej techniki swoich przekładów – przekładów pieśni Horacego (Ważyk), a także elegii Rilkego (Jastrun). Już jako student wrocławskiej polonistyki Cz. Dutka był organizatorem wielu pasjonujących dla środowiska uniwersyteckiego spotkań autorskich, np. z Broniewskim, Andrzejewskim, Buczkowskim, Pollakiem. W okresie kłodzkim, oprócz pełnionych funkcji nauczycielskich, był również współorganizatorem i aktywnym referatowo uczestnikiem Kłodzkich Wiosen Poetyckich; festiwali muzycznych i szachowych.

W 1978 roku Czesław Dutka uzyskał na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Wrocławskiego tytuł doktora nauk humanistycznych. W latach 1977 – 1982 był wykładowcą socjologii i adiunktem z Zakładzie Socjologii Nauki INS Politechniki Wrocławskiej, z której to uczelni został usunięty w stanie wojennym za „rugowanie marksizmu”. W dniach strajku – dopuszczany na partyjne konwentyle na temat wolności słowa – występował w roli prelegenta prowadzącego wykłady z literatury emigracyjnej. Walczył również o wolność słowa pisanego, stąd też nie uniknął problemów z cenzurą – kilka lat później, w 1986 roku, zielonogórski cenzor biedził się nad jego książką *Mit i gest*, zanim dopuścił ją do druku.

W 1982 roku został zatrudniony w Instytucie Filologii Polskiej ówczesnej WSP TK w Zielonej Górze jako wykładowca historii literatury polskiej dziewiętnastego wieku (romantyzm, pozytywizm), teorii literatury i poetyki. W 1990 roku uzyskał na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Wrocławskiego tytuł doktora habilitowanego nauk humanistycznych w zakresie literaturoznawstwa – filologii polskiej. Następnie na uczelni zielonogórskiej podjął się organizacji Zakładu Teorii Literatury, który działa od roku akademickiego 1990/91. Pełniąc funkcję kierownika Zakładu, współorganizował w Instytucie Filologii Polskiej wiele interesujących i ważnych dla młodych pracowników nauki spotkań z na-

ukowcami polskich uczelni uniwersyteckich. Jego Zakład zorganizował kilka konferencji naukowych – teoretyczno-literackich (np. „*Genologia i konteksty*”, Międzynarodowa konferencja genologiczna, Zielona Góra, maj 1996; „*Gatunki okoliterackie*”, Szczawno Zdrój, 27-28.11.2000) i historyczno-literackich (np. *Norwid – nasz współczesny. Profecja i recepcja*, Zielona Góra, 22-23.11.2001). W 1993 roku Cz. Dutka awansował na stanowisko

profesora nadzwyczajnego WSP TK. Obowiązki dydaktyczne podjął również w wałbrzyskiej Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej jako wykładowca poetyki. Kilka lat później został mentorem i opiekunem Uniwersytetu Poezji i Stowarzyszenia Jeszcze Żywych Poetów, gdzie prowadził warsztaty pisarstwa kreatywnego. Zagadnieniom sztuki piśmiarskiej poświęcone zostały eseje tomu *Słowa peryferyjne* (1999), w którym znalazł się również wykład Profesora inaugurujący działalność Uniwersytetu Poezji, jak i tekst referatu, którym Profesor debiutował publicznie w Zielonej Górze – *Kultura literacka-regionalność i role pisarza*. Dla słuchaczy Uniwersytetu Poezji zorganizował spotkanie z Olgą Tokarczuk, specjalnie pod kątem problemów warsztatowych uznanej pisarki. W kwietniu 2000 roku Cz. Dutka uzyskał tytuł profesora zwyczajnego.

W kręgu zainteresowań naukowych profesora znalazły się poetyka i teoria literatury, metodologia badań literackich, literatura romantyzmu i współczesna, komparatystyka, genologia i przemiany form – konwencji literackich, socjologia nauki i literatury, a także prasoznawstwo. Jest autorem kilku publikacji książkowych, współautorem i redaktorem kilkunastu, autorem wielu artykułów, not i recenzji. W refleksji badawczej z zakresu literaturoznawstwa prof. Dutka koncentrował się wprawdzie wokół problematyki dziedzictwa romantycznego w literaturze polskiej drugiej połowy XIX wieku i XX wieku. Przedmiotem rozważań stał się tutaj problem kordianizmu w twórczości Stanisława Brzozowskiego, Stefana Żeromskiego, Andrzeja Struga i innych (wspomniana już książka *Mit i gest. Bohater kordianowski prozy rozrachunków inteligentnych*, 1986). W *Tancerzu idei* (1995, wzn. 2000) pisał m.in. o filozoficznych aspektach języka polskich romantyków – Juliusza Słowackiego i Cypriana Norwida. Z kolei w erudycyjnej monografii *Literatura – badacz i krytyk. Wybrane role partnerów interakcji poznawczej* (1990, wzn. 2000) omówił zagadnienie ról realizowanych w odniesieniu do krytyka, badacza i historyka literatury, budujących w dialogu poznawczym porozumienia na temat dzieła jako przedmiotu opisu, interpretacji, analizy, rozbioru. Do problematyki związanej z twórczością naukową, krytyką literacką – dziedziną nauki, która jak każda inna ma swoją metodologię i narzędzia badawcze – powraca profesor w książce pt. *Mistrzowie i szkoły. Szkice o tradycji literaturoznawstwa* (1998). W ostatnich latach gromadzi i bada pisarskie dzienniki, wspomnienia i listy, przygotowuje książkę pt. *Dialogi serdeczne. Bogdan Nestor Łepki w listach polskich intelektualistów (1903-1940)*.

Prof. Cz. Dutka wypromował kilkudziesięciu magistrów i jednego doktora (dwoje doktorantów ma otwarte przewody), kilkunastu dyplomantów, recenzował cztery prace doktoranckie i dwie prace habilitacyjne. Współpracuje z pismami naukowymi; wygłosił referaty na 16 konferencjach naukowych w kraju i trzy w Republice Ukrainy (Tarnopol). Był długoletnim prezesem zielonogórskiego oddziału Towarzystwa Literackiego im. A. Mickiewicza; członek ministerialnej Komisji Akredytacyjnej ds. badań nauczania w wyższych szkołach pedagogicznych na filologii polskiej; w latach 1990 – 1996 był prodziekanem w Wydz. Humanistycznym WSP TK ds. nauki i nauczania, natomiast w latach 1999 – 2004 członkiem Komitetu Badań nad Literaturą Polską PAN; obecnie jest prezesem Wałbrzyskiego Towarzystwa Naukowego.

Przedmiotem pozazawodowych pasji Profesora są szachy – Cz. Dutka jest szachowym mistrzem Polski nauczycieli (Gdynia 1975) i trenerem tej dyscypliny, przed laty był członkiem klubów polanickiego i kłodzkiego; organizator trzeciej edycji Memoriału Akiby Rubinsteina (publikacje). Wyznający zasadę, iż „szachy jak muzyka, jak miłość potrafią uczynić człowieka szczęśliwym”.

Krzysztof Marcinkowski.

Profesor Dutka pełnił również funkcję prodziekana ds. nauki w 2 kadencjach w Wydziale Humanistycznym zielonogórskiego WSP (1990 – sierpień 1996).

Adam Lizakowski

Gra w szachy

prof. Czesławowi Dutce na 70. urodziny

*Gra w szachy - teatr z figurami bez muzyki,
walki aktorów na słowa, gesty, miny
przypominają walkę atletów,
pionki odchodzą bez słowa skargi,
senatorowie i szlachta bez intryg,
królowa i król bez szemrania
patrzą na czarno-białe pola walki,
serce z bólu nie boleje,
zwycięstwo to uszanowanie wroga,
pionek z boku szachownicy wygląda jak młody
spiskowiec albo młody kochanek
jeszcze niedoświadczony, ale marzący
o radościach i rozkoszy Erosa.
Wychodzisz na zewnątrz tyknąć świeżego powietrza
/gra w szachy to także duszne powietrze
zagęszczenie figur i myśli/
w rękę tomik wierszy
kogoś, kto dawno temu umarł,
chcesz na ławce w ogrodzie
pognać myśli umarłego poety,
jego słowa i chwile natchnienia
niepewny, czy cierpienie i samotność
mogą wywołać zachwyt i olśnienie,
czytasz - jesteś sam, za plecami słysząc
oddech góry, szemranie drzew, śpiew ptaków,
życie napelnione dźwiękiem,
a przed oczami słowa wiersza niczym pionki
na szachownicy poruszają się powoli,
ale zdecydowanie, tego, co się powiedziało,
zrobiło, nie da się odwołać,
pomiędzy jednym a drugim wersem wiersza,
pomiędzy jednym a drugim ruchem na szachownicy
toczy się walka, wyrasta las nie do przebycia,
zamykasz książkę – cisza,
patrzysz na drzewa, czyż nie przypominają
w tej chwili starców wygrzewających
się w promieniach słońca,
słysząc jak wiatr namawia liście do czegoś,
czego nawet nie możemy się domyśleć,
ale ty wiesz, że wiatr to pośpiech,
a pośpiech to nic dobrego - on tylko prowadzi
do zagłady lub rewolucji,
od strony ulicy słysząc śmiech dzieci,
ani gra w szachy, ani poezja,
teraz o tym nie myślisz,
śmiech dzieci - żyjemy tak krótko i lekkomyślnie,
krew w nas śpiewa czułą pieśń,
słońce, powietrze, niebo, śmiech,
poezja, szachy, góry, drzewa,
studenci, krzątająca zwana życiem...
siedzisz w milczeniu, ono stało się
twoim kosmosem,
jest jeszcze wyobraźnia, ona popycha
ku sztuce, temu, co się kocha.*

Chicago, luty 3/ 2006